

Til Olje- og energidepartementet, ved underdirektør Tollef Taksdal

Oslo 12.02.14

Innspill til OEDs behandling av Statnetts konseptvalgutredning i Nettplan-Oslo.

Konseptvalgutredningen (KVU) tar ikke for seg planlagte traseer slik som Statnetts *alternativanalyse* gjør, men viser til at valg av konkrete traseer og om det skal løses med kabel eller luftspenn kommer på et senere tidspunkt. Det norske Veritas påpeker i sin kvalitetssikring av KVUen at Statnett med fordel kunne ha tatt med flere konsepter (f.eks. valg av ledning vs kabel, merkostnad, traseer, arealutnyttelse etc) i alternativanalysen for å gjøre beslutningsgrunnlaget mer transparent, og for å unngå merarbeid med spørsmål som garantert vil dukke opp senere. Slike forhold kunne ha blitt "ferdigutredet" tidligere i prosessen.

Valg av trase og strømføringsmetode for den fremtidige hovedkraftlinjen inn til Oslo er et slikt spørsmål, som med fordel kunne vært avklart på et tidligere tidspunkt – gitt sakens natur og fakta. I det følgende vil jeg presentere vårt syn på valget av trase.

Ringerike – Smestad versus Ådal – Sogn

Antall mennesker som er direkte berørt av en høyspentlinje i nærmiljøet

Den største forskjellen på de to alternativene er antallet mennesker som får sin hverdag og livskvalitet påvirket av høyspentlinjene. Statnetts egne tall viser at ca 5000 mennesker blir direkte berørt av nærføringer ved Ringerike – Smestad og godt under 500 ved Ådal – Sogn (ref. mail fra Kyrre Nordhagen 17.12.12).

Oppdaterte tall fra Oslo Kommune viser at det bare mellom Bogstad og Smestad bor over 4600 mennesker innenfor en 150 meters sikkerhetssone til den eventuelt fremtidige høyspentlinjen. Av disse er 840 barn under 14 år. Tar vi med de som jobber, går på skole og i barnehager som ligger innenfor det samme området, er det over 7000 mennesker totalt som tilbringer mesteparten av dagen sin i denne sonen. 850 barn på 7 barnehager og 2 barneskoler ligger innenfor 150 meter fra høyspentlinjen. Flere av barnehagene er plassert rett under kraftlinjen og må i tilfelle nedlegges dersom det blir en aktiv høyspentlinje. I Sørkedalen går også traseen tett på en skole og en barnehage.

I tillegg kommer alle de menneskene som bruker området i umiddelbar nærhet av en eventuell trasé og må oppholde seg i høyspentlinjens magnetfelt

Ådal – Sogn traseen ligger for det meste godt skjult i granskogen. Fra enkelte utsiktspunkt kan den ses, og noen skiløyper og veier krysser fra tid til annen også traseen. Men så godt som alle stier, veier og oppholdssteder er lagt utenom traseen. Her er det få steder det er naturlig med varig opphold under de strømførende linjene, og det er milevis med grønne friområder på hver side av traseen.

For alternativet Ringerike – Smestad er situasjonen en annen. Denne traseen går også gjennom store friområder i Marka, men i tillegg går den tvers igjennom tett befolkede

områder. Høyspentlinjen er tenkt lagt midt i en smal, grønn lunge som strekker seg gjennom hele bydelen – fra Marka og ned til Oslofjorden.

Denne grønne lungen er i området Bogstad – Hovseterdalen – Mærradalen, så smal at all opphold og ferdsel vil måtte foregå i magnetfeltet og sikkerhetssonen under høyspentlinjen. Her vil gang- og sykkelstien gå direkte under høyspentlinjen. Dette er skoleveien, treningsarenaen, hovedrekreasjonsområdet og samlingspunkt for veldig mange av de nærmere 75.000 menneskene i bydelene Ullern og Vestre Aker. Området brukes daglig av skoler og barnehager til lek, idrett, friluftsliv og pedagogiske utflukter. De samme barn og unge bruker også området til tilsvarende aktiviteter på fritiden - privat og/eller organisert i de lokale idrettslagene. Kommunen har investert betydelig i fotballbaner, en ballbinge, skøytebane, hoppbakke, akebakker, rulleskiløype (sykkelstien) og oppkjørte skispor på vinteren - alt rett under den eventuelle fremtidige høyspentlinjen. Det er her, i denne grønne lungen, barn lærer å bruke kroppen sin og utforske naturen, og blir glade i friluftsliv.

Hundrevis av unge soldater (Gardister) fra Husebyleieren bruker daglig Hovseterdalen, Mærradalen og Husebyskogen til trening. For hundeeiere i bydelen er det et naturlig sted å ferdes flere ganger om dagen, det er også et eget "hundejorde" øverst i Hovseterdalen - alt rett under den fremtidige høyspentlinjen. For de mange eldre, handikappede, blinde og svaksynte som bor i området er Hovseter- og Mærradalen et uvurderlig sted, både for egen transport på en trygg måte, rekreasjon i en grønn lunge, for lufting av deres førerhunder og som sosialt treffsted - et sted det er naturlig å stoppe opp å komme i prat med andre mennesker.

Det er vitenskapelig bevist gjennom flere studier at grønne lunger har stor betydning for folkehelsen (f.eks. Kine H. Thorén. Institutt for landskapsplanlegging UMB ÅS; APL 102 Den blågrønne strukturen Kilde: ShDir. 2005 "Handlingsplan for fysisk aktivitet 2005-2009. Sammen for fysisk aktivitet"). Forskningen viser også at det er spesielt viktig for barn og eldre at det er kort avstand til grønne lunger (Hansen, K.B & Nielsen, T.S 2005 "Natur og grønne områder forebygger stress"). Grønne lunger gir den delen av befolkningen som er ekskludert fra annen aktivitet, muligheten til å få positive naturopplevelser og påvirke egen helse.

Hvis foreldre kvier seg for å slippe barna ut pga høyspentlinjer vil dette kunne ha en samfunnsøkonomisk kostnad på sikt gjennom forringet folkehelse. En kraftlinje kan også føre til redusert aktivitet blant voksne og eldre. Denne grønne lungen er svært sentral i titusener av mennesker hverdag og betyr enormt mye for deres livskvalitet. Det er i denne grønne lungen i nærmiljøet at folk er i aktivitet i hverdagen.

Fra Statnetts side henvises det stadig til "norgeshistoriens største miljøprotest" i 1948 mot oppføringen av Ådal – Sogn linjen, og at "det er dette vi vil unngå". Da kan det være verdt for Statnett og ta en bedre titt på hva som faktisk står på plakaten som demonstrantene holdt opp den gangen: "**Lökkene i byen forsvandt. Tenk på dem som vokser opp!**"...

Verneverdige områder

Sweco har på oppdrag fra Oslo Kommune utarbeidet en verne- og reguleringsplan for nedre del av Mærradalen. Deres konklusjon er: ***Mærradalen er et av de mest verdifulle naturområdene i Oslo og totalt sett vurderes det som et nasjonalt viktig***

område for bevaring av biologisk mangfold.

Hovedformålet med verneplanen er å sikre verneverdier, spesielt i forhold til å ivareta biologisk mangfold, dernest å sikre rekreasjonsinteresser. Den samlede verdien av hele området vurderes som svært viktig på bakgrunn av en mengde rødlistearter som er funnet og kvalitetene på de mange ulike naturtypene. Blant de kystnære bekkekløftene er Mærradalen den bekkekløften som har registrert størst mangfold av rødlistearter. Det er funnet 42 ulike rødlistearter i området, samt flere regionalt sjeldne arter, som både er knyttet til skog og kulturlandskap.

Viltverdiene i området beskrives også som betydelige. Mærradalen er også et område med svært stort funnpotensial for kulturminner.

Planforslaget omfatter reguleringsbestemmelser som sikrer bevaring av det biologiske mangfoldet i Mærradalen og de ulike naturtypene som omfattes av bekkekløften.

Planområdet omfatter naturområder som ikke tåler intensiv bruk og tilrettelegging. Intensjonen med planforslaget er at disse skjermes og bevares. I tillegg sikrer planforslaget Mærradalen som et stort naturområde som gir gode muligheter for et bredt spekter av rekreasjons- og friluftaktiviteter. Det vil være viktig å bevare de kvalitetene som gir rom for dette mangfoldet av aktiviteter. Nye høyspentlinjer er i direkte konflikt med det verneforslaget som Oslo Kommune jobber med i disse dager.

Nye kraftige høyspentlinjer gjennom dette naturområdet vil ikke bare forstyrre naturen selv i form av et hogstbelte under linjen, men også redusere små og store menneskers bruk av området til rekreasjon og møte med fri natur og friluftsliv.

Spesielt viktige områder av Marka?

Ådal – Sogn-linja går gjennom friluftsområder som er veldig populære, nemlig området mellom Kikut og Sognsvann. Men når man studerer kartet, eller ferdes i området, er det på det rene at denne traseen likevel i svært liten grad berører brukerne av marka. Dagens Ådal – Sogn trase ligger for det meste godt skjult i granskogen, den er faktisk lagt veldig nennsomt i terrenget, både med tanke på ferdsel og bebyggelse i marka. Fra enkelte utsiktspunkt kan den ses, og noen skiløyper og veier krysser fra tid til annen også traseen. Men så godt som alle stier, veier og oppholdssteder er lagt utenom høyspentlinja. Her er det få steder det er naturlig med varig opphold under de strømførende linjene, og det er milevis med grønne friområder på hver side av traseen. Traseen passerer én kilometer unna både Kikut og Ullevålseter. En *oppgradering* av linjen mellom Ådal og Sogn vil ikke påvirke folks bruk av dette området på noen negativ måte, tvert imot, det vil være positivt – traseen blir smalere.

Ringerike – Smestad traseen går også gjennom svært populære steder i Marka, som mange vil mene er av like stor betydning; Løvli, Heggelivann og Sørkedalen. Derfor: Det som først og fremst skiller de to alternativene er altså ikke inngrepene i Marka, men i hvilken grad de påvirker bomiljø og nærmiljø for mennesker, og i hvilken grad de påvirker folks rekreasjonsaktivitet. Friluftslivet, naturoppdagelsen, leken og idrettsaktiviteten som foregår i den grønne lungen mellom Smestad og Bogstad vil i stor grad bli påvirket av en høyspentlinje. Her vil all denne aktiviteten måtte foregå i det smale grønne belte under høyspentlinjene – det finnes ikke andre alternativer. Resultatet av en høyspentutbygging vil bli redusert aktivitet, samt at de aller ivrigste vil kjøre mer bil for å oppsøke fri natur andre steder.

Det er verdt å merke seg at Ådal – Sogn, er det eneste alternativet som vil gi en forbedring i begge traseer. En vinn-vinn-mulighet. Å erstatte de to 300kV-linjene

gjennom Nordmarka med én 420kV-linje betyr mindre hogstbelte og færre master totalt. Den eksisterende traseen mellom Ådal – Sogn vil kunne reduseres til nesten halve bredden (fra 75 til 40 meter) og bli langt mindre dominerende i terrenget enn i dag.

Fornuft

Det er egentlig rart at Statnett i det hele tatt har lansert Ringerike – Smestad som et alternativ til Ådal – Sogn. Statnetts egen alternativanalyse er nokså tydelig på at Ådal – Sogn alternativet er det mest hensiktsmessige, også for den fremtidige høyspentlinjen inn til Oslo. De skriver i konsekvensanalysen at ”endringer i folks nærmiljø er vurdert å ha stor betydning, og omfanget av påvirkning målt ved antall nærføringer er størst i Ringerike – Smestad alternativet”. Virkningen vurderes å ha ”svært stor konsekvens”. Det er en klar forskjell på alternativene i så måte, mens de vurderer betydningen for naturarealer av ”middels betydning” og forskjellene mellom alternativene ubetydelige. Det sier det meste.

Men Statnett har likevel greid å spre usikkerhet i befolkningen ved å ikke være helt eksplisitte, og ved overhodet å bringe opp Ringerike – Smestad som et alternativ. Da er det heldigvis betryggende å registrere at politikerne i Oslo ser det som mest hensiktsmessig at strømmen også i fremtiden går fra Ådal til Sogn. I bydelene Ullern og Vestre Aker er det selvfølgelig enstemmig vedtatt å forslå å la høyspentlinja gå der den går i dag. Men at politikerne i Nordre Aker – den bydelen som får strømmen inn til seg på Sogn – også skulle komme til denne erkjennelsen, var en (nesten uventet) seier for fornuften, som sier mye om hvor riv ruskende galt det var å foreslå alternativet Ringerike – Smestad i første omgang. Miljø, plan og samferdselskomiteen i Nordre Aker har fremmet følgende forslag til Bydelsutvalget 31/1-13:

“På tross av de driftsmessige utfordringene som en ombygging av Ådal-Sogn representerer, anbefales dette alternativet for forbindelse gjennom Nordmarka, grunnet færre berørte beboere.”

Mulig helsefare

Hva er det som er så galt med høyspentlinjer? Bare så det er sagt: Det estetiske er underordnet, det er frykten for negative helseeffekter som er den viktigste grunnen til å ønske å plassere dem lengst unna der mennesker har langvarig opphold. Støyforurensningen er også betydelig.

Når det gjelder mulig helserisiko ved å oppholde seg ved høyspentledninger av 420kV, sier Statens Strålevern at dette ikke er farlig, samtidig som de sier at:

“En samlet analyse av data fra flere befolkningsstudier (Ahlbom m.fl., 2000) viste en økt risiko for utvikling av leukemi blant barn som vokser opp i boliger hvor gjennomsnittlig magnetfelt gjennom året er høyere enn 0,4 µT. Den statistiske sammenhengen tilsier en mulig dobling av risikoen for å utvikle barneleukemi.(...) WHO's institutt for kreftforskning (IARC) har klassifisert magnetfelt fra høyspentledninger som mulig kreftfremkallende for mennesker, hovedsakelig basert på befolkningsstudier.(...)”

Det er et generelt strålevernsprinsipp å unngå all unødig eksponering. Derfor anbefales forsiktighet ved langtidsopphold nær elektriske anlegg”.

(<http://www.nrpa.no/strom-og-hoyspent/magnetfelt-og-helse>).

Slike og andre diffuse uttalelser har skapt en utrygghet i store deler av befolkningen,

og denne generelle usikkerheten kan i seg selv være helsefarlig. Et føre-var-prinsipp bør så absolutt være gjeldende på dette området. Det er ikke så lenge siden ni av ti leger anbefalte Camel...

Vi er alle enige om at vi må ha strøm! Og hadde det ikke vært noe alternativ sted å plassere høyspentledningene – ja, da måtte man ha akseptert å legge den gjennom Hovseter- og Mærradalen – til tross for alle de negative effektene det ville hatt på titusener av mennesker. Slik er det. Men nå er vi altså så heldige at det eksisterer et meget godt alternativ hvor strømmen allerede går i dag, og som nesten ikke berører mennesker. Valget burde være enkelt.

Høyspentlinjer vs kabler

Mange mener at om Ringerike – Smestad alternativet blir valgt så er Statnett nødt til å grave ned kablene i de mest tettbygde strøkene, som gjennom Hovseter- og Mærradalen. Det er mulig, men de vil helst unngå dette da det er 5-10 ganger dyrere enn luftspenn, i tillegg til at det er veldig mange steder i landet som da vil ønske det samme. Kabel er en forbedring rent estetisk, men helsemessig er det ikke nødvendigvis det. I følge Statens Strålevern (<http://www.nrpa.no/dav/6f81b700d5.pdf>) vil magnetfeltet fra en kabel i bakken være opptil 10 ganger større enn fra en tilsvarende luftlinje. Bakkekabler innebærer med andre ord høyere helserisiko for de som ferdes på gang- og sykkelstien eller leker på gresset over der den er gravd ned! Og med slike feltverdier er det også innført større arealbegrensninger rundt kabler enn folk flest er klar over. Så frigjøringen av areal til bolig- eller næringseiendom etc er ikke noen automatikk ved kabling.

”Ingen nye traseer”. En halvkvedet vise...

Statnett hevder at ”det er heller ikke foreslått å bygge i nye traseer”. Dette er en sannhet med store modifikasjoner. I realiteten vil en ny 420kV høyspentlinje mellom Ringerike – Smestad oppleves som en ”ny trase”. Eldre befolkning langs denne traseen har vendt seg til at strømmen langs denne linjen er avslått, mens mange yngre har flyttet hit *fordi* det ikke går strøm i ledningene og dalen dermed fremstår som en oase i ellers tettbygde områder. Menneskene her har en hverdag uten høyspent – og de har hatt det i 10-15 år. Og den gangen det gikk strøm her var det bare 132kV. Så her er det ikke bare snakk om ”å heve spenningen på eksisterende ledninger fra 300kV til 420kV”. Dette representerer en helt ny situasjon for beboerne. Da den gamle linjen ble bygget i 1928 var det bare spredte bondegårder i det som nå er tett befolkende områder.

Fremtidig befolkningsøkning og byutvikling

Statnett planlegger strømforsyningen til hovedstaden i ett 50-års perspektiv. Med i disse planene bør det også være noen tanker om fremtidens byutvikling. Hvilke er de mest aktuelle områdene for utbygging? Hvordan skal vi unngå at høyspentlinjene legger beslag på viktige arealer for fremtidig boligutbygging og gjør områder mindre attraktive å bo i? Er det mest aktuelt å bygge en ny bydel fra Sognsvann til Kikut, eller i Sørkedalen? Vi tror det svaret er gitt. Likeledes eksisterer det allerede konkrete planforslag om omregulering av deler av arealene ved FO-bygget på Huseby til boliger. Nye, kraftige høyspentlinjer er i konflikt med dette.

Vinn-vinn

Vi mener det blir en vinn-vinn-situasjon om alternativet Ådal-Sogn velges. Denne

traseen vil bli smalere og båndlegge mindre natur, den gamle utdaterte linjene mellom Ringerike – Smestad kan fjernes, og Statnett vil oppnå sin ambisjon om ”å redusere inngripen i boligområder og bebyggelse så langt som mulig”.

Konklusjon

En ny høyspenttrase fra Ringerike til Smestad vil i mye større grad enn dagens fra Ådal til Sogn påvirke folks hverdag negativt. I tillegg til alle de som har boliger rett ved traseen som vil kjenne det på kropp og sinn, dag og natt, vil en høyspent gjennom den grønne lungen fra Bogstad til Smestad forringe det nære naturområde for 75.000 beboere i bydelen. Det viktigste nærområdet for friluftsliv, idrett, lek og rekreasjon vil forringes. Aktivitetsnivået vil synke og beboernes livskvalitet og helse vil utvilsomt lide.

Med vennlig hilsen

Robert Caspersen

På vegne av aksjonsgruppen *Nei til høyspent i Mærradalen*, og lokalforeningen *Hovseterdalens Venner*